

e-ISSN: 2630-6417

International Journal of
Social, Humanities and
Administrative Sciences
(JOSHAS JOURNAL)

Vol: 8 Issue: 58

Year: 2022 November

Pp: 1717-1726

Arrival

21 October 2022

Published

30 November 2022

Article ID

66344

Article Serial Number

18

DOI NUMBER

<http://dx.doi.org/10.29228/JOSHAS.66344>

How to Cite This Article

Akay, H. (2022).

"Türkiye'deki Gençlik
Derneklerinin İzdüşümü",
Journal of Social, Humanities
and Administrative Sciences,
8(58):1717-1726

International Journal of
Social, Humanities and
Administrative Sciences is
licensed under a Creative
Commons Attribution-
NonCommercial 4.0
International License.
This journal is an open
access, peer-reviewed
international journal.

Türkiye'deki Gençlik Derneklerinin İzdüşümü¹

Projection of Youth Associations in Turkey

Hasan Akay

Dr., Gençlik ve Spor Bakanlığı, Adıyaman, Türkiye

ÖZET

Bu çalışmada, gençlik alanına odaklanmış derneklerin Türkiye'deki illere dağılımının genç nüfus ve toplam dernek sayılarına göre oranlaması üzerine genel bir değerlendirme yapılması amaçlanmaktadır. Türkiye'nin son yıllarda sivilleşme adına yapmış olduğu yasal ve siyasal reformlar sivil toplumun kurumsallaşmasını cazip hale getirmiştir. Nüfus bakımından da dünya ülkelerine göre önemli bir gençlik potansiyeline sahip olan Türkiye, gençlerin marjinalleşmeden sivil toplum kuruluşu organizasyonları ile örgütlenmesini teşvik etmektedir. Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın 2012 yılında kurulması ile başlayan gençlik politikalarının bakanlık düzeyine yükseltilmesi serüveni, başta Gençlik ve Spor Bakanlığı olmak üzere çeşitli kamu kurumları aracılığı ile sivil toplum kuruluşlarına proje şartlı finansal destek sağlanması, gençleri ve sivil toplum kuruluşlarını buluşturan önemli bir etken olmuştur. Yapılan bu çalışma ile görülmüştür ki; gençler, sivil toplum kuruluşu tercihinde dernek statüsünü daha çok tercih etmişlerdir. Vakıf ve sendika gibi bürokratik ve finansal güç gerektiren sivil toplum kuruluşu türleri, Türkiye genelinde gençlik odaklı olarak çeşitlilik göstermemiştir. Türkiye nüfusunun yaklaşık %15'ini (13 Milyon Kişi) oluşturan genç kesim faaliyet konusunda (15-24 yaş) doğrudan gençlik odaklı dernek kurmak yerine bir diğer faaliyet kategorisi olan spor ve spor ile ilgili dernek statüsünü tercih etmiştir. Türkiye'deki toplam 982 (+/-) adet gençlik derneğinin toplam diğer dernek türleri içindeki oranı %0,95, toplam genç nüfusa göre toplam gençlik derneklerinin oranı da %0,08'dir. Sonuç olarak Türkiye'de, bir gençlik derneğine yaklaşık 13209 genç düşmektedir. Türkiye genelinde yapılan araştırmalarda gençlerin %2,5'i bir sivil toplum kuruluşuna üye olduğunu belirtmiştir. Rakamlar göstermektedir ki genç nüfustaki nicelik ile Türkiye'nin dernekler konusundaki niteliği arttırmaya yönelik politikaları tam olarak uygun bir zemine oturamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Gençlik Dernekleri, Sivil Toplum Kuruluşları, Türkiye

ABSTRACT

In this study, it is aimed to make a general evaluation on the ratio of the distribution of associations focused on the field of youth to the provinces in Turkey according to the young population and the total number of associations. Turkey's legal and political reforms in recent years in the name of civilianization have made the institutionalization of civil society attractive. Turkey, which has a significant youth potential in terms of population compared to the countries of the world, encourages young people to organize with non-governmental organizations without becoming marginalized. The adventure of raising youth policies to the level of a ministry, which started with the establishment of the Ministry of Youth and Sports in 2012, and the provision of project conditional financial support to non-governmental organizations through various public institutions, especially the Ministry of Youth and Sports, has been an important factor that brings young people and non-governmental organizations together. With this study, it has been seen that; young people preferred the status of association more in their preference for non-governmental organizations. Types of non-governmental organizations that require bureaucratic and financial power, such as foundations and trade unions, have not been able to diversify in a youth-oriented manner throughout Turkey. The young sector, which constitutes approximately 15% (13 Million People) of Turkey's population, has preferred the status of an association related to sports and sports, which is another activity category, instead of establishing a direct youth-oriented association in the field of activity (15-24 years). The ratio of a total of 982 (+/-) youth associations in Turkey among other types of associations is 0,95%, and the ratio of total youth associations according to the total young population is 0,08%. As a result, there are approximately 13209 young people in a youth association in Turkey. In the surveys conducted throughout Turkey, 2,5% of young people stated that they were members of a non-governmental organization. The figures show that the quantity of the young population and Turkey's policies aimed at increasing the quality of associations have not been fully established.

Keywords: Youth Associations, Non-Governmental Organizations, Turkey

1. GİRİŞ

Genç nüfus potansiyeli; küresel firmalardan devletlere, yerel yatırımcılardan yerel yönetimlere kadar toplumsal tasarım veya toplumsal hizmet hedefi olan özel-devlet her türlü oluşumun ilgisini çeken bir kitledir. Gençlik öylesine bir yansımadır ki, ona karşı legal veya illegal hedefleri olan muhataplarını şaşırtan bir rolü bulunmaktadır (Baş, 2017; Babacan, 2016). Buna rağmen devletlerin ve özel sektörlerin sürekli bir politik söylem (Tanyaş, 2015) kitesidir. Devletler için, özellikle genç nüfus potansiyelinin genel nüfus potansiyeli içerisinde önemli bir araca sahip olduğu devletler, gençliğe yönelik maddi ve somut adımlar ile gençliğin onayını ve taktirini almak için önemli bir çaba içerisindeledir. Türkiye gibi 13 Milyon genç (TÜİK, 2022; Eurostat, 2022) bireyin bulunduğu bir ülkede hem devletin hem özel sektörün hem de sivil toplum kuruluşların bu alanda bulunma eğilimi göstermeleri kaçınılmazdır.

Devlet nezdinde Türkiye'de gençliğe yönelik politikalar dolaylı olarak birçok kamu kurumları aracılığı ile ifa edilse de doğrudan muhatap Gençlik ve Spor Bakanlığı'dır (GSB). Bakanlık ile gençlerin sosyal, kültürel, sportif, barınma (Üniversite öğrencileri için), kredi/ burs destekleri gibi faaliyetler belirli bir organizasyon şeması dahilinde icra edilmektedir (mevzuat.gov.tr). Bunun yanında 2013 yılında bakanlığın yayımlanmış olduğu Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi (GSB, 2013) ile gençlerin sivil toplum kuruluşlarına eğilimlerini arttırmaya yönelik politikalar

¹ Bu çalışma 14. International Scientific Research Congress- UBAK'da sunulan özet bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş halidir.

yürütülmüştür. Bakanlık gençlerin sivil toplum kuruluşları alanında aktif bir eylem içerisinde olmalarının yanında gençlere yönelik sivil toplum kuruluşları alanlarının arttırılmasını teşvik etme adına hibe destekli gençlik çalışmaları projelerini finanse etmektedir (gdpd.gsb.gov.tr).

Bahsi geçen aşamada gençlere yönelik devlet faktörü irdelenmiştir. Bir diğer aktör olan özel sektör ise ana amacı finansal anlamda kâr olduğundan çeşitli alanlarda gençliğin ilgisini ticari faaliyetlere çekerek organizasyonlar gerçekleştirmektedir. Asıl aktörümüz sivil toplum kuruluşları da gençlik potansiyeli ve sorunlarına karşı bünyelerindeki özden dolayı kayıtsız duramayacağından gençlere yönelik alanlarda genel veya endemik faaliyetler göstermektedirler.

Bu çalışmada gençlik alanında faaliyet gösteren aktörlerden sivil toplum kuruluşlarının en önemli ve yaygın bir türü olan derneklerin Türkiye genelinde dağılımları incelenmiştir. Bu kapsamda Türkiye genelinde gençlik dernekleri sayıları, toplam dernekler sayısı, genel nüfus, genç nüfus sayısı, genç nüfus oranları, genç nüfusa göre gençlik dernekleri bindelik oranları, toplam dernek sayılarına göre gençlik dernekleri yüzdeliği, toplam nüfusa göre dernek başına düşen kişi sayısı ve son olarak toplam genç nüfus sayısına göre bir gençlik derneğine düşen genç sayısı gibi faktörler ile konu girişinde somutlaştırılmaya çalışılan gençlik potansiyeline özgü bir yayılım gösterme durumunun incelenmesi amaçlanmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Sivil toplum kuruluşları ile ilgili yapılan tartışmalar kavramın sosyo-kültürel bakış açılarına göre çok anlamlılık (Talas, 2011) kazanmasına neden olmuştur. Kavram olarak sivil toplum kuruluşları tartışmaları, 1980’li yıllarda Avrupa’da yaşanan gelişmelerin toplumsal bağlamda karşılık bulduğu tezine (Özer, 2008; Şahin ve Öztürk, 2011) dayandırılarak özellikle sosyal bilimler alanında popüler bir terim (Aslan, 2010) olmuştur. Bunun yanında sivil toplum kuruluşu kavramı, özünde bulunan tematik çalışma alanlarına özgü mozaik bir yapı olması hasebiyle toplumla doğrudan/ dolaylı iletişim halinde bulunan siyasetçi, araştırmacı- akademisyenler ve ilginç olarak genç kesimin ilgisini çeken bir alan olarak kendini toplumsal olay ve olgularda merkezi bir konuma yerleştirmiştir. Her ne kadar sivil toplum alanında formel örgütlenmenin adı diye klişe bir söyleme sığdırılmış olsa da (Keyman, 2004), sivil toplum kuruluşları kavramı 20. Yüzyılda olduğu gibi 21. Yüzyılda da toplumsal hayatın analiz edilmesinde (Yumuşak, 2015) kullanılan cümlelerde özne görevini yerine getirmektedir.

Bu minvalde sivil toplum kuruluşları bireysel özgürlüklerin kısıtlanmadığı aksine bireysel özgürlük peşinde koşan bireylerin bir araya gelerek hukuk kuralları çerçevesinde örgütlendikleri (Gümüş, 2022) ve belirli bir amaca ulaşmak adına (Karakaya, 2022) herkesin katılımına imkan sağlayan (Kutlu, Kahraman ve Dinçer, 2021) mekanizmaların demokratik bir sistem içerisinde eylemde bulunduğu alanlar (Çaha, 2004) olarak tanımlamak mümkündür.

Sivil toplum kuruluşlarının kapsama alanları günümüzde bilgi teknolojilerindeki sınırları kestirilemeyen gelişmeler ile daha çok kullanım imkanı sunmaktadır (Yıldırım, 2021). Bu imkanlar yaşanan coğrafyadaki tüm toplumlara açık bir şekilde sunulsa da buradan en üst seviyede verim elde etme avantajını bilgi teknolojilerini kullanma yeteneğine sahip bireyler daha akılcı kullanmaktadır (Nuhoğlu ve Seçkin, 2021). Bilgi teknolojilerindeki olumlu dışsallık olarak görülen sosyal medya (Güler ve Günel, 2022), konunun somutlaştırılması için önemli bir örnektir. Şöyle ki; toplumsal sorunlara karşı çözüm noktası olarak görülen kamu yönetimleri, sorunları çözmeye yönelik bir eylem içerisine girmek için genellikle bürokratik aşamalardan geçirilen kamuoyu şikayetleri ile bir çözüm planlaması safhasına geçmektedir. Bu durum günümüz hız ve hızına uygun bir karşılık olmadığı için bilgi teknolojilerinin türevi olan sosyal medya gibi bir mecradan kamu yönetimlerinin ilgisi çekilmeye çalışılmaktadır. Sivil toplum kuruluşları da tam bu noktada süreçten ilgi ve alanlarına göre talepleri sistematik bir çizgide bürokrasiye veya siyasete taşıma görevi ifa etmektedirler (Dondurucu, 2014). Bu durum mutlak bir senaryo olmasa da toplumsal gözlemde ve pratikte bu ve benzeri periyotlarda gerçekleşmektedir (Dinç, 2015; Çömlekçi ve Başol, 2019; Kahya, 2020). Böylesi bir senaryoda anahtar bir kavram olan bilgi teknolojileri ve türevlerini kullanma potansiyeli, bireyler arasında gençlere tekabül etmektedir.

Belirli bir alanda belirli bir amacı veya vizyonu gerçekleştirme misyonunun kurumsallaştığı yer olan sivil toplum kuruluşları, tarihsel süreç içerisinde çeşitli şekillerde sınıflandırılmışlardır (Kaypak, 2012). Bu konuda çeşitli araştırmacılarca birçok yaklaşım öne sürülse de literatüre yön veren milat örnek Esman ve Uphoff tarafından 1974 yılında yapılmıştır. Bunlara göre sivil toplum alanında faaliyet gösteren kuruluşları üç alanda toplamışlardır. Bunların birincisi toplumsal hareketleri bünyesinde barındıran ve metropol kentlerden ziyade taşralarda aktif bir eylem içerisinde olan “mahalli organizasyonlar”ın eksenindeki sivil toplum kuruluşları; ikincisi genellikle kent yaşamının getirmiş olduğu doğal sonuçların etkisiyle ortaya çıkan iktisadi ve ekonomik faydayı merkeze almış ticari kooperatifler- odalar şeklindeki sivil toplum kuruluşları; üçüncü ve son olarak da hem kent hayatında hem de taşra yaşamında bulunabilen, belirli bir çıkar elde etme adına organize olunan sivil toplum kuruluşlarıdır (Esman ve Uphoff, 1984).

Bu sınıflandırma sivil toplum kuruluşları için mutlak bir tasnif olmasa da günümüz sivil toplum kuruluşlarının gruplaşmasında başlangıç noktasını gösterme adına önemli bir referans oluşturmaktadır. Bu doğrultuda günümüz Türkiye’inde faal olarak hizmet veren sivil toplum kuruluşlarının kategorileştirilmesinde Dernekler- Vakıflar ve Sendikalar şeklinde bir tasnif yapılmıştır (Şahin, 2021). Konumuz itibarıyla araştırmaya dahil ettiğimiz sivil toplum kuruluşu türlerinden dernekler aynı zamanda Türkiye’de en çok tercih edilen sivil toplum kuruluşlarıdır (siviltoplum.gov.tr).

Dernek, belirli sayıdaki bireylerin ticari kâr amacı gözetmeden belirli amaç veya amaçları gerçekleştirmek için bir araya geldikleri (Dernekler Kanunu-5253) ve bu durumlarını belirli bir hukuk normları çerçevesinde tüzel kişiliğe dönüştürdükleri sivil toplum kuruluşu türüdür.

İçişleri Bakanlığı bünyesinde Sivil Toplum İlişkiler birimleri ile iş ve işlemlerinin takip edildiği dernekler önceden belirlenmiş standartları yerine getirerek kuruluştur. Bu standartlar ve işlemlere ait skalayı düzenlemek için Dernekler Yönetmeliği İçişleri Bakanlığı’na çıkartılmış ve uygulanmaktadır (Dernekler Yönetmeliği- 8038).

Türkiye’de faal dernek sayısı 102.905 (+/-) adettir (siviltoplum.gov.tr). Bu dernekler faaliyet alanına göre Mesleki ve Dayanışma Dernekleri, Dini Hizmetlerin Gerçekleştirilmesine Yönelik Faaliyet Gösteren Dernekler, Spor ve Spor ile İlgili Dernekler, Eğitim Araştırma Dernekleri, Kültür- Sanat ve Turizm Dernekleri, İnsani Yardım Dernekleri, Toplumsal Değerleri Yaşatma Dernekleri, Sağlık Alanında Faaliyet Gösteren Dernekler, Çevre Doğal Hayat Hayvanları Koruma Dernekleri, Bireysel Öğreti ve Toplumsal Gelişim Dernekleri, İmar- Şehircilik ve Kalkındırma Dernekleri, Hak ve Savunuculuk Dernekleri, Engelli Dernekleri, Düşünce Temelli Dernekler, Kamu Kurumları ve Personelini Destekleyen Dernekler, Gıda- Tarım ve Hayvancılık Alanında Faaliyet Gösteren Dernekler, Dış Türkler İle Dayanışma Dernekleri, Uluslararası Teşekküller ve İşbirliği Dernekleri, Şehit Yakını ve Gazi Dernekleri, Yaşlı ve Çocuklara Yönelik Dernekler ve son olarak Çocuk Dernekleri olmak üzere 21 Adet farklı kategoride sınıflandırılmıştır (siviltoplum.gov.tr/istatistikler).

Gençlere yönelik doğrudan faaliyet gösteren dernek kategorisi ana başlık olarak sınıflandırılmamış, bu alan Spor ve Spor ile İlgili Dernekler kategorisinde alt faaliyet alanı başlığı altında konumlandırılmıştır. Başka bir ifade ile genç nüfus potansiyeli nüfusunun yaklaşık %15’i (13 Milyon Birey) olan Türkiye’de gençlik alanına odaklanmış, gençlik çalışmaları konusunda tematik çalışmalarda bulunan bir sivil toplum kuruluşu türü olan derneklerin faaliyet alanlarına göre dağılımında alt başlıklar kategorisinde yer almaktadır.

Bu durumun sebebi mi sonucu mu olduğu başka bir araştırmanın konusu teşkil ediyor olsa da gençlerin veya gençlik alanında endemik çalışmalar yapmak isteyen bireyler dernekleşme konusunda nicel olarak düşük bir profil oluşturmaktadır. Bu durumu açıklayan istatistiksel tablolar Bulgular ve Tartışmalar kısmında irdelenmiştir.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışmanın bu kısmında Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından Dernekler Bilgi Sistemi (DERBİS) üzerinden çeşitli kategorilere göre tasniflenen derneklere ait istatistikler, bu tasnif içinde doğrudan gençlik alanına odaklanmış derneklerin illere dağılımı, illere ait genç (15-24 yaş) nüfus sayıları ve oranları, toplam dernekler ile gençlik derneklerinin Türkiye dağılımları ve gençlik derneklerine illere göre düşen genç sayısı öncelikle bir tablo halinde daha sonrasında ise spesifik konulara göre ayrılmış tablolar oluşturulmuş ve bu doğrultuda yorumlamalar yapılmıştır.

Tablo 5.1. Türkiye’deki İllerin Gençlik Dernekleri Sayıları, Genç Nüfus Oranı, Genç Nüfusa Göre Gençlik Dernekleri Sayılarına İlişkin Veriler

İller	Gençlik Dernekleri Sayısı	Toplam Demek Sayısı	Genel Nüfus	Genç Nüfus Sayısı- 2022	Genç Nüfus Yüzdeliği	Genç Nüfusa Göre Gençlik Dernekleri Bindelik Oranları	Toplam Dernek Sayılarına Göre Gençlik Dernekleri Yüzdeliği	Toplam Nüfusa Göre Toplam Demek Sayısı Oranı	Toplam Nüfusa göre Dernek Başına Düşen Kişi Sayısı	Toplam Genç Nüfus Sayısına Göre Bir Gençlik Derneği-ne Düşen Genç Sayısı
Adana	5	1813	2263373	338841	14,97	0,01	0,28	0,08	1248	67768
Adıyaman	8	578	632148	105899	16,75	0,08	1,38	0,09	1094	13237
Afyonkarahisar	5	1170	744179	116459	15,65	0,04	0,43	0,16	636	23292
Ağrı	2	265	524644	109629	20,90	0,02	0,75	0,05	1980	54815
Aksaray	3	364	429069	70740	16,49	0,04	0,82	0,08	1179	23580
Amasya	1	358	335331	47153	14,06	0,02	0,28	0,11	937	47153
Ankara	248	10641	5747325	846595	14,73	0,29	2,33	0,19	540	3414
Antalya	16	2352	2619832	356151	13,59	0,04	0,68	0,09	1114	22259
Ardahan	3	103	94932	15284	16,10	0,20	2,91	0,11	922	5095
Artvin	2	341	169543	22182	13,08	0,09	0,59	0,20	497	11091
Aydın	4	1143	1134031	149705	13,20	0,03	0,35	0,10	992	37426
Balıkesir	7	1534	1250610	158947	12,71	0,04	0,46	0,12	815	22707
Bartın	13	331	201711	29831	14,79	0,44	3,93	0,16	609	2295
Batman	7	319	626319	123462	19,71	0,06	2,19	0,05	1963	17637
Bayburt	5	156	85042	18215	21,42	0,27	3,21	0,18	545	3643
Bilecik	4	329	228334	38008	16,65	0,11	1,22	0,14	694	9502
Bingöl	2	296	283112	49533	17,50	0,04	0,68	0,10	956	24767
Bitlis	11	341	352277	70066	19,89	0,16	3,23	0,10	1033	6370
Bolu	8	574	320014	51403	16,06	0,16	1,39	0,18	558	6425
Burdur	1	267	273716	45467	16,61	0,02	0,37	0,10	1025	45467
Bursa	39	4497	3147818	428251	13,60	0,09	0,87	0,14	700	10981
Çanakkale	12	868	557276	78773	14,14	0,15	1,38	0,16	642	6564
Çankırı	5	420	196515	29830	15,18	0,17	1,19	0,21	468	5966
Çorum	1	552	526282	70935	13,48	0,01	0,18	0,10	953	70935
Denizli	5	1222	1051056	148023	14,08	0,03	0,41	0,12	860	29605
Diyarbakır	39	1247	1791373	325599	18,18	0,12	3,13	0,07	1437	8349
Düzce	8	758	400976	60606	15,11	0,13	1,06	0,19	529	7576
Edirne	9	588	412115	60172	14,60	0,15	1,53	0,14	701	6686
Elazığ	3	688	588088	95177	16,18	0,03	0,44	0,12	855	31726
Erzincan	1	305	237351	41495	17,48	0,02	0,33	0,13	778	41495
Erzurum	1	693	756893	142723	18,86	0,01	0,14	0,09	1092	142723
Eskişehir	30	1253	898369	129406	14,40	0,23	2,39	0,14	717	4314
Gaziantep	16	1802	2130432	368260	17,29	0,04	0,89	0,08	1182	23016
Giresun	3	662	450154	61529	13,67	0,05	0,45	0,15	680	20510
Gümüşhane	4	250	150119	28714	19,13	0,14	1,60	0,17	600	7179
Hakkâri	3	175	278218	63422	22,80	0,05	1,71	0,06	1590	21141
Hatay	4	1252	1670712	264310	15,82	0,02	0,32	0,07	1334	66078
İğdır	2	172	203159	37730	18,57	0,05	1,16	0,08	1181	18865
Isparta	2	669	445678	73728	16,54	0,03	0,30	0,15	666	36864
İstanbul	108	23481	15840900	2339946	14,77	0,05	0,46	0,15	675	21666
İzmir	43	5627	4425789	572286	12,93	0,08	0,76	0,13	787	13309

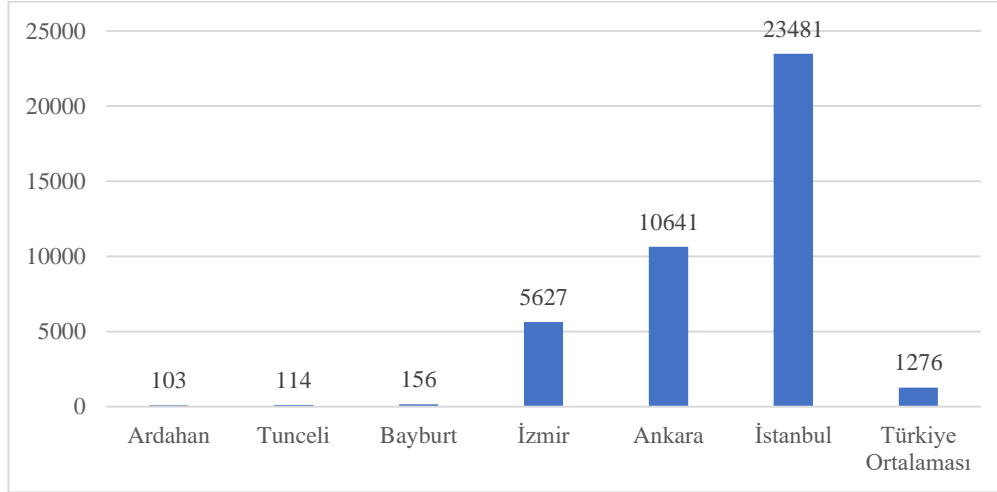
Kahramanmaraş	10	869	1171298	194125	16,57	0,05	1,15	0,07	1348	19413
Karabük	7	706	249287	44848	17,99	0,16	0,99	0,28	353	6407
Karaman	3	293	258838	42622	16,47	0,07	1,02	0,11	883	14207
Kars	1	198	281077	53417	19,00	0,02	0,51	0,07	1420	53417
Kastamonu	3	528	375592	50949	13,56	0,06	0,57	0,14	711	16983
Kayseri	6	1159	1434357	226602	15,80	0,03	0,52	0,08	1238	37767
Kırıkkale	13	425	275968	45479	16,48	0,29	3,06	0,15	649	3498
Kırklareli	1	444	366363	49231	13,44	0,02	0,23	0,12	825	49231
Kırşehir	4	253	242944	38867	16,00	0,10	1,58	0,10	960	9717
Kilis	1	204	145826	27222	18,67	0,04	0,49	0,14	715	27222
Kocaeli	38	3207	2033441	291268	14,32	0,13	1,18	0,16	634	7665
Konya	9	2733	2277017	375916	16,51	0,02	0,33	0,12	833	41768
Kütahya	11	1059	578640	86511	14,95	0,13	1,04	0,18	546	7865
Malatya	2	932	808692	128369	15,87	0,02	0,21	0,12	868	64185
Manisa	50	1279	1456626	197711	13,57	0,25	3,91	0,09	1139	3954
Mardin	7	723	862757	164323	19,05	0,04	0,97	0,08	1193	23475
Mersin	11	1632	1891145	273382	14,46	0,04	0,67	0,09	1159	24853
Muğla	11	1195	1021141	125701	12,31	0,09	0,92	0,12	855	11427
Muş	4	268	405228	83171	20,52	0,05	1,49	0,07	1512	20793
Nevşehir	3	421	308003	48699	15,81	0,06	0,71	0,14	732	16233
Niğde	2	365	363725	62329	17,14	0,03	0,55	0,10	997	31165
Ordu	8	994	760872	100137	13,16	0,08	0,80	0,13	765	12517
Osmaniye	3	509	553012	87435	15,81	0,03	0,59	0,09	1086	29145
Rize	2	659	345662	49018	14,18	0,04	0,30	0,19	525	24509
Sakarya	23	1667	1060876	162676	15,33	0,14	1,38	0,16	636	7073
Samsun	8	1798	1371274	198275	14,46	0,04	0,44	0,13	763	24784
Siirt	2	197	331980	72248	21,76	0,03	1,02	0,06	1685	36124
Sinop	5	344	218408	28494	13,05	0,18	1,45	0,16	635	5699
Sivas	1	676	636121	105175	16,53	0,01	0,15	0,11	941	105175
Şanlıurfa	7	962	2143020	401523	18,74	0,02	0,73	0,04	2228	57360
Şırnak	12	235	546589	120856	22,11	0,10	5,11	0,04	2326	10071
Tekirdağ	2	1012	1113400	153711	13,81	0,01	0,20	0,09	1100	76856
Tokat	0	558	602567	93660	15,54	0,00	0,00	0,09	1080	0
Trabzon	4	1470	816684	117854	14,43	0,03	0,27	0,18	556	29464
Tunceli	2	114	83645	10600	12,67	0,19	1,75	0,14	734	5300
Uşak	3	519	373183	55245	14,80	0,05	0,58	0,14	719	18415
Van	1	587	1141015	231211	20,26	0,00	0,17	0,05	1944	231211
Yalova	1	450	291001	41236	14,17	0,02	0,22	0,15	647	41236
Yozgat	0	376	418500	66622	15,92	0,00	0,00	0,09	1113	0
Zonguldak	8	911	589684	80086	13,58	0,10	0,88	0,15	647	10011
Toplam/ Oran	982	103387	84680273	12971289	15,32	0,08	0,95	0,12	819	13209

* Veriler DERBİS, siviltoplum.gov.tr ve TÜİK (Mart- Ekim) 2022 raporlarına göre yazılmıştır.

DERBİS, TÜİK ve Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü verilerine göre Türkiye’de Temmuz- Ekim 2022 itibariyle doğrudan “gençlik” alanına odaklanmış dernek sayısı 982 adettir. Bu sayı geçen sene aynı ay itibariyle 2200 adet şeklindedir. Türkiye’de 1 yılda gençlik alanına odaklanmış dernek sayısında %55’lik bir düşüş yaşanmıştır. Bu durum gençlik dernekleri alanına ilişkin ilginin azaldığını veya dernek statüsü içerisinde gençlik alanına olan ilginin giderek kaybolduğuna işaret etmektedir. Konu, Tablo 1 referans alınarak oluşturulan tablolar ile şu şekilde özetlenebilir:

Tablo 5.2. Türkiye’deki Aktif Derneklerin En Az ve En Fazla Olduğu İller

İller	Faal Dernek Sayısı
Ardahan	103
Tunceli	114
Bayburt	156
İzmir	5627
Ankara	10641
İstanbul	23481
Türkiye Ortalaması	1276

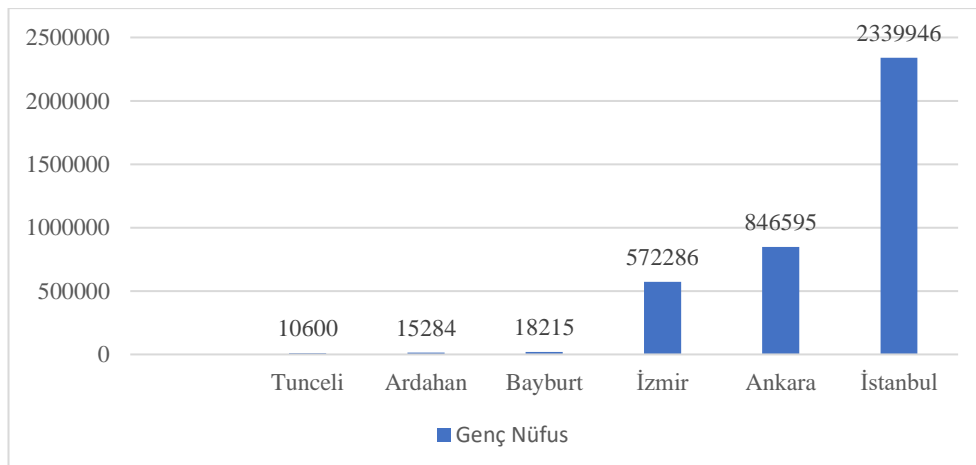

Grafik 5.1. Türkiye’deki Aktif Derneklerin En Az ve En Fazla Olduğu İller

Aktif derneklerin sayısında en fazla derneğe sahip iller aynı zamanda en fazla nüfusa sahip illerdir. Aynı durum dernek sayısının en az olduğu Ardahan, Tunceli ve Bayburt illeri içinde geçerlidir. Bu iller Türkiye’deki en az nüfusa sahip illerdendir. Ancak nüfusu en az olan Tunceli ili (83645 kişi) nüfusu kendisinden daha fazla olan Ardahan ilinden (94932 kişi) daha fazla derneğe sahiptir. İstanbul, Ankara ve İzmir illeri nüfusları toplamı Türkiye Nüfusunun %30’una karşılık gelirken, aynı illerdeki toplam dernek sayıları da Türkiye’deki toplam derneklerin %38’ine sahiptirler. Bu illerdeki nüfus oranı göz önünde bulundurulduğunda Türkiye nüfusunun ve derneklerinin üçte biri üç ilde toplanmıştır.

Tablo 5.3. Türkiye’deki Genç Nüfus Sayısının En Az ve En Fazla Olduğu İller

İller	Genç Nüfus	Genç Nüfusun Toplam Nüfus İçindeki Yüzdeliği
Tunceli	10600	12,67
Ardahan	15284	16,10
Bayburt	18215	21,42
İzmir	572286	12,93
Ankara	846595	14,73
İstanbul	2339946	14,77
Türkiye Ortalaması		15,32

Grafik 5.2. Türkiye’deki Genç Nüfus Sayısının En Az ve En Fazla Olduğu İller

Tablo 5.3 göstermektedir ki genç nüfus sayısındaki rakamlar ve oranlar toplam nüfus sayısındaki ve buna bağlı olarak dernek sayılarındaki oranlar ile paralel bir seyir izlemekte ve normal bir sonuç vermektedir. Türkiye genç nüfus oranı (15- 25 yaş) ortalaması %15,32 olarak belirlenmiştir. Bu oran nüfus bakımından en yüksek rakamlara ve oranlara sahip üç büyük ilimizde oran ortalamasının altında kalmıştır. Genç nüfus oranının yüksek olduğu yerler genel tabloda da görüldüğü üzere (Tablo 5.1.) nüfus bakımından az olan illerdir. Türkiye'nin en az nüfusuna sahip olan iller aynı zamanda Türkiye'nin genç nüfusu ortalamasının üstünde bir nüfus potansiyeline sahip illerdir. Bu durum göstermektedir ki nüfus bakımından kalabalık illerimizde genç nüfus oranı nispeten düşüktür.

Tablo 5.4. Türkiye 'deki Gençlik Derneklerinin En Az ve En Fazla Olduğu İller

İller	Gençlik Derneği Sayısı
Yozgat- Tokat	0
Kilis- Yalova- Erzincan- Burdur- Amasya- Kırklareli- Kars- Çorum- Sivas- Erzurum- Van	1
Tunceli- Artvin- Iğdır- Rize- Bingöl- Niğde- Siirt- Isparta- Ağrı- Malatya- Tekirdağ	2
Manisa	50
İstanbul	108
Ankara	248

Türkiye'deki gençlik derneklerinin istatistikleri incelendiğinde rakamların toplam nüfus ve genç nüfus ile aynı düzlemde ilerlemediği görülmüştür. Başka bir ifade ile en çok toplam nüfus ve genç nüfusa sahip İstanbul, gençlik derneklerinde aynı üstünlüğü gösterememiştir. Benzer şekilde Türkiye'nin en büyük 3. İli olan İzmir de gençlik dernekleri sayısı nüfusu kendisinden yaklaşık 3 milyon az olan Manisa'nın gerisinde kalmıştır. Bununla birlikte toplam nüfusu ve genç nüfusu İstanbul'un üçte biri kadar olan Ankara'da gençlik dernekleri sayısı İstanbul'un 2,5 katıdır.

Genç nüfus bakımından genç nüfusu en az olan illerin yaklaşık 6 katı bir nüfusa sahip Yozgat ve Tokat illerinde gençlik alanına odaklanmış dernek bulunmamaktadır. Doğrudan gençlik alanına odaklanmış derneklerden sadece 1 adet bulunan illerden Kilis- Erzincan- Burdur- Kırklareli- Kars- Sivas- Erzurum- Van genç nüfus oranları da Türkiye Ortalamasının üstündedir. Diğer illerden Yalova- Amasya- Çorum'da genç nüfus sayıları genç nüfus sayısı en az olan illerden 4 katı fazla bir nüfusa sahiptirler. Bu rakamlara ve oranlara rağmen bu illerde doğrudan gençlik derneklerine yönelik örgütlenme çok düşük seviyededir.

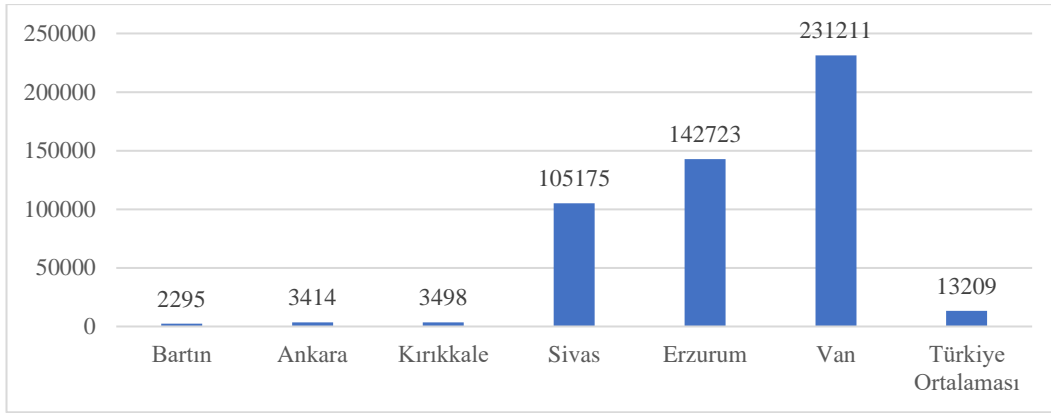
Tablo 5.5. Genç Nüfusa Göre Gençlik Dernekleri Bindelik Oranlarının En Düşük ve En Yüksek Olduğu İller

İller	Genç Nüfusa Göre Gençlik Dernekleri Bindelik Oranları
Yozgat- Tokat- Van	0,00
Erzurum- Sivas- Tekirdağ- Çorum- Adana	0,01
Hatay- Malatya- Şanlıurfa- Ağrı- Kars- Kırklareli- Amasya- Burdur- Konya- Erzincan- Yalova- Kayseri-	0,02
Bayburt	0,27
Kırıkkale- Ankara	0,29
Bartın	0,44
Türkiye Ortalaması	0,08

Genç nüfus sayısına göre gençlik derneklerinin oranlarında en az orana sahip iller nüfusları veya dernek sayıları en az olan iller değil, nüfusu 100 binin üzerinde olan illerden oluşmaktadır. Bu illerin içerisinde 9 adet büyükşehir belediyesi statüsüne sahip iller de bulunmaktadır (Van, Erzurum, Tekirdağ, Adana, Hatay, Malatya, Şanlıurfa, Konya, Kayseri). Bayburt, Kırıkkale, Ankara, Bartın illeri genç nüfusa göre gençlik derneklerine sahip olma konusunda Türkiye ortalamasının üstünde bir orana sahiptirler.

Tablo 5.6. Toplam Genç Nüfus Sayısına Göre Bir Gençlik Derneğine Düşen Genç Sayısının En Düşük ve En Yüksek Olduğu İller

İller	Toplam Genç Nüfus Sayısına Göre Bir Gençlik Derneğine Düşen Genç Sayısı
Bartın	2295
Ankara	3414
Kırıkkale	3498
Sivas	105175
Erzurum	142723
Van	231211
Türkiye Ortalaması	13209

Grafik 5.3. Toplam Genç Nüfus Sayısına Göre Bir Gençlik Derneğine Düşen Genç Sayısının En Düşük ve En Yüksek Olduğu İller

Türkiye’de her bir gençlik derneğine 13 bin genç düşmektedir. Toplam genç nüfus sayısına göre bir gençlik derneğine düşen genç sayısının belirlendiği bu tabloda en düşük oran iyiye en yüksek oran ise kötüye işaret etmektedir. Başka bir ifade ile Bartın ilinde 2295 gence 1 adet gençlik derneği düşerken Van ilinde 231 bin gence 1 adet gençlik derneği düşmektedir. Türkiye ortalamasının altında olan iller aynı zamanda genç nüfus oranlarına göre daha fazla gençlik derneklerine sahip illerdir. Bu noktada önemli olan faktör, genç nüfus sayısı ile beraber ilgili ildeki gençlik derneklerinin varlıkları arasındaki sayısal ilişkidir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sivil toplum kuruluşları türleri arasında bulunan dernekler bireylerin sivil alanda belirli bir amaca yönelik faaliyet göstermek için en çok tercih edilen formel örgütlerdir. Özellikle 2000 sonrası derneklerin kuruluş, faaliyet sınırları ve bürokratik külfetleri gibi konularda dernekler lehine yapılan yasal düzenlemeler (Gümüş, 2022), derneklerin sivil toplum kuruluşları arasında tercih edilen bir yapılanma olması durumunu önemli derecede etkilemiştir. Bunu yanında dernek kuruluşunu kolaylaştıran reformlara referans olarak kabul edilen Avrupa Birliği üyelik serüveninde yapılan düzenlemeler (Özdemir ve Çiftlikçi, 2015), bireylerin sivil alanlarda belirli amaçlara yönelik faaliyet gösterme eylemlerini dernekler üzerinden yapma eğilimini arttırmıştır.

Dernekler, Türkiye’de en fazla Mesleki ve Dayanışma Dernekleri, en az da Çocuk Dernekleri faaliyet alanlarında olmak üzere toplamda 21 çeşit faaliyet alanında hizmet vermektedirler (siviltoplum.gov.tr). Araştırma konusu ile doğrudan ilişkili olan gençlik alanına odaklanmış dernekler kategorisi Sivil Toplum İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından doğrudan derneklerin faaliyet alanlarına kategorileştirilmemiş, Spor ve Spor ile İlgili derneklerin bulunduğu ana faaliyet alanında alt bir kategori olarak tasniflenmiştir.

Türkiye’deki 81 İl’e göre oluşturulan tabloda gençlik derneklerinin sayısı, toplam dernek sayıları, genel nüfus, genç nüfus, genç nüfusun toplam dernek sayılarına göre gençlik dernekleri bindelik oranları, toplam dernek sayılarına göre gençlik dernekleri yüzdeliği, toplam nüfusa göre toplan dernek sayısı oranları, toplam nüfusa göre dernek başına düşen kişi sayısı, toplam genç nüfus sayısına göre gençlik derneğine düşen genç sayıları tespit edilmiş ve yorumlanmıştır.

Sonuçlar göstermektedir ki, Türkiye genç bir nüfus potansiyeline sahip olmasına rağmen doğrudan gençlere yönelik faaliyet gösteren dernekler de nicel bakımdan bir yansıma gösterememiştir.

Bu sonuç birçok yönden tartışılması ve araştırılması gereken bir konu olduğu için konu sınırları içerisine dahil edilmemiş ve tartışılmamıştır. Ancak gençlerin veya gençlik alanında faaliyet göstermek isteyen bireylere, derneklere veya sivil toplum kuruluşu alanındaki tüm oluşumlara sivil alanda daha çok kurumsallaşma portresi sunulması adına çeşitli önerilerde bulunabilir. Bu önerileri şöyle sıralaya biliriz:

*Türkiye gibi devlet kavramının toplum üzerinde önemli bir etkisinin olduğu ülkede gençlik alanında faaliyet gösteren derneklerin hükümetlerce somut bir şekilde desteklenmesi elzemdir. Bu destek doğrudan finans sağlama olarak değil, evrensel hukuk normları çerçevesinde hükümet politikaları ile sınırlandırılmadan faaliyet ve örgütlenme özgürlüğünün sağlanmasıdır. Son 20 yılda sivil toplum kuruluşları alanında örgütlenmeler hükümetlerce hem teşvik edilmekte hem de bürokratik iş ve işlemler alanında kolaylaştırmalar sağlanmıştır. Ancak bu durum tek başına yeterli değildir.

Bunun yanında bir diğer önemli destek, gençlik derneklerinin meşruluğunun devletçe somutlaştırması ve özellikle gençlik çalışmaları konusunda gençlik derneklerinin kurmaylıktan çıkartılarak aktif bir uygulayıcı ve denetleyici rolünün sağlanmasıdır. Bu siyasal söylemden ziyade yasal bir zeminde garanti altına alınması gereken bir konudur.

*Dernekler için finansal sürdürülebilirliğin önemli bir etken olduğu düşünüldüğünde, gençlik çalışmalarına odaklanmış derneklere belirli proje hedefleri yerine getirmeleri karşılığında faaliyet ve harcamaların denkleştirildiği bilançoya göre hibe desteği verilmelidir. Bu desteğin misyonu sadece hükümetlere ait olmamalı, özel sektör tarafından da gençlik derneklerinin proje çalışmaları finanse edilmelidir.

Son not olarak, gençlik dernekleri aracılığıyla gençliğe yönelik faaliyetler handikaplardan arındırılmalı ve cazip hale getirilmelidir. Böylece gençlere yönelik derneklerin nicel anlamda artırılması ve toplumsal görünürlüklerindeki yansımaları daha fazla yaygınlaşabilir.

KAYNAKÇA

1. Aslan, S. (2010). “Türkiye’de Sivil Toplum”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi , 9 (31), 260-283.
2. Babacan, M.E. (2016). “Toplumsal Derinlik, Sosyal Medya Ve Gençlik”, İnsan ve Toplum Dergisi, 6 (11), 23-45.
3. Bandeoglu, Z. (2017). “Sivil Toplum Kuruluşlarının Uluslararası Çatışma Ve Krizlerdeki Rolü”, Stratejik Araştırmalar Merkezi, 9(33).
4. Baş, H. (2017). “Türkiye’de Genç Nüfus: Sorunlar Ve Politikalar”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , (27) , 255-288.
5. Çaha, Ö. (2004), Açık Toplum Yazıları, Liberte Yayınları, Ankara.
6. Çömlekçi, M. F. & Başol, O. (2019). “Gençlerin Sosyal Medya Kullanım Amaçları İle Sosyal Medya Bağımlılığı İlişkisinin İncelenmesi”, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17(4), 173-188.
7. Dernekler Kanunu-5253. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5253.pdf>.
8. Dernekler Yönetmeliği- 8038. <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=8038&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeli&mevzuatTertip=5>.
9. Dinç, M. (2015). “Teknoloji Bağımlılığı Ve Gençlik”, Gençlik Araştırmaları Dergisi, 3(3), 31-65.
10. Dondurucu, Z. B. (2014). “Sivil Toplum Kuruluşlarının Sosyal Medya Üzerinden Halkla İlişkiler Çalışmaları”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, İstanbul.
11. Esman, M. ve Uphoff, N. (1984). Local Organizations: Intermediaries in Rural Development, Cornell University Press, Ithaca.
12. Eurostat (2022). <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
13. GSB (2022). https://gsb.gov.tr/dosyalar/mevzuatlar/ulusal_genclik_ve_spor_politikasi.pdf
14. Güler, A. & Günel, Y. (2022). “Kamu Kurumlarında Bilgi Teknolojileri ve Sosyal Medya Kullanımının Çalışan Performansına Etkisi” International Journal Of Economic And Administrative Academic Research (E-ISSN: 2757-959X), 2(2), 23-48.
15. Gümüş, M. (2022). “Dernekler Mevzuatında Son Dönemde Yapılan Değişikliklerin Örgütlenme Özgürlüğüne Etkileri”. Ankara Barosu Dergisi, 80, 469-501.
16. <https://gdpd.gsb.gov.tr/>.
17. <https://www.siviltoplum.gov.tr/>
18. <https://www.siviltoplum.gov.tr/derneklerin-faaliyet-alanlarına-gore-dagilimi>.
19. Kahya, Y. (2020). “Gençlerin Yaşam Kalitesi Ve Gelecek Beklentileri”. Business & Management Studies: An International Journal, 8(1), 950-968.
20. Karakaya, O. (2022). “Türkiye’de Dernekleşme Ve Toplumsal Gelişmişlik Göstergeleri Arasındaki İlişki”, Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi, 4 (2), 315-340.
21. Kaypak, Ş. (2012). “Yerel Yönetimlerde Katılımcı/Müzakereci Demokrasi Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Önemi”, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 8(17), 171-196.
22. Keyman, F. (2004). “Türkiye’de ve Avrupa’da Sivil Toplum”. Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları, İstanbul Bilgi Üniversitesi: STK Eğitim ve Araştırma Birimi, No: 3.

23. Kutlu, Ö., Kahraman, S. & Dinçer, S. (2021). “Demokratik Kamu Politikalarına Sivil Toplum Katkısı: Konya STK Platformu Örneği”, *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 28 (1), 139-167.
24. Nuhoglu, H. & Seçkin, G. G. (2021). “Öğretmenlerin 21. Yüzyıl Öğreten-Öğrenen Becerileri ile Bilişim Teknolojisi Kullanım Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, *Journal of Kırşehir Education Faculty*, 22(3), 1358- 1388.
25. Özdemir, H. & Çiftlikçi, A. (2015). “Avrupa Birliği’ne Üyelik Sürecinde”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1), 123-144.
26. Özer, M. H. (2008). “Günümüz İtibariyle Sivil Toplum Kuruluşlarının İktisadi Ve Sosyal Fonksiyonları”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (26), 86-97.
27. Şahin, L. & Öztürk, M. (2011). “Küreselleşme Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşları Ve Türkiye'deki Durumu”, *Journal of Social Policy Conferences* , 0 (54) , 3-29.
28. Şahin, M. (2021). *Kamu Ekonomisi Yönünden Sivil Toplum Kuruluşları*. Rating Academy Ar-Ge Yazılım Yayıncılık Eğitim Danışmanlık ve Organizasyon Ticaret Limited Şirketi.
29. Talas, D. D. M. (2011). “Sivil Toplum Kuruluşları Ve Türkiye Perspektifi”. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 387-401, <https://dergipark.org.tr/en/pub/tubar/issue/16970/177312>.
30. Tanyaş, B. (2015). “Gençler Ve Politik Katılım: Gezi Parkı Eylemlerinde Apolitik Nesil”, *Eleştirel Psikoloji Bülteni*, 6, 25-50.
31. TÜİK (2022). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Genclik-2021-45634>.
32. Yıldırım, S. (2021). “Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Dijital Dönüşümü: Mevcut Durum ve Engeller”, *Sakarya İktisat Dergisi*, 4, 404- 422.
33. Yumuşak, H. (2015). “21. Yüzyıl Türkiye’sinde Sivil Toplumun Dünü, Bugünü, Yarını”, *Journal of International Management Educational and Economics Perspectives*, 3 (2), 23-28.